

ΚΩΝ. Ι. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

ΝΕΩΤΕΡΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ο ΑΓΓΛΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

**ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1964**

ΝΕΩΤΕΡΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

ΚΩΝ. Ι. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

ΝΕΩΤΕΡΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ο ΑΓΓΛΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1964

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

**ΤΗ, ΑΦΘΙΩ, ΚΑΙ ΙΕΡΑ, ΜΝΗΜΗ,
ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ
ΚΩΝ. ΚΟΝΤΟΥ & ΓΕΩΡ. ΜΙΣΤΡΙΩΤΟΥ
ΚΑΙ
ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ
ΕΥΛΑΒΩΣ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΣ ΤΟΔΕ ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ**

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΚΚΛΗΣΙΑΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΕΤΣΙΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ ἀνὰ χεῖρας ἔργον εἶναι, κατὰ τὸ περιεχόμενον, συνέχεια τοῦ πρό τινων ἐτῶν (τῷ 1955) ἐκδοθέντος βιβλίου μου τοῦ ἐπιγραφομένου « *Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ Η ΘΕΜΕΛΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΦΥΣΙΚΗΣ* ». Περιλαμβάνει δηλαδή τὴν νεωτέραν φιλοσοφίαν τὴν μέχρι σχεδὸν τοῦ Καντίου διήκουσαν καὶ διατρίβει διεξοδικώτερον περὶ τὸν Ἀγγλικὸν καὶ τὸν Γαλλικὸν διαφωτισμόν. Προθυμεῖται δὲ καὶ τοῦτο, καθὰ καὶ τὰ ἄλλα προηγούμενα ἔργα μου, νὰ παράσχη ἀντικειμενικὴν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πηγῶν, κατὰ τὸ δυνατόν, ἀπηκριβωμένην καὶ σαφῆ τοῦ οἰκείου θέματος εἰκόνα.

Ἐὰν νῦν ἐν τῷ ἐπιπόνῳ ἐπιστημονικῷ μου δολίχῳ (ἡμίσεος περίπου αἰῶνος) θελήσω νὰ ἀνακόψω τὸν δρόμον καὶ ἀνακόπτων ἐπιχειρήσω (ὅπερ καὶ δικαιοῦμαι καὶ ἴσως ὑποχρεοῦμαι νὰ πράξω πρὸς τε ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους) νὰ πορίσω σύντομον τῶν πεπονημένων μοι ἀπολογισμόν, νὰ ἀνασκοπήσω δηλαδή, ὡς ἀπὸ μικροῦ καὶ ἀπαραιτήτου σταθμοῦ, τὴν ἐπίμοχθον καὶ διὰ μακροῦ χρόνου διανυσθεῖσάν μοι ἐπιστημονικὴν καὶ συγγραφικὴν πορείαν — θὰ συναισθανθῶ μὲν ἴσως ποιάν τινα εὐαρέστησιν ἐπὶ τῷ ἀναλογισμῷ ὅτι οὐχὶ ὄλως περιττὸς ἀπέβη καὶ μάταιος ὁ κόπος· ἀλλὰ θὰ ἀναγκασθῶ, οὐχὶ ἄνευ πικρίας, νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ μακρὰ ἐκείνη πορεία ἤγαγέ με εἰς τὸ μέσον που καὶ οὐχὶ εἰς τὸ ἐπιδιωκόμενον καὶ ποθητὸν τέρμα. Διότι τὸ ἐν νεανικοῖς χρόνοις ἰσχυρᾶς αἰσιοδοξίας καὶ χρυσῶν ὀνείρων συλληφθὲν καὶ προδιαγραφὲν σχέδιον ἦτο, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπον, νὰ παράσχῃ ἐν σειρᾷ τόμων ἐναργῆ καὶ κατὰ τὸ δυνατόν, ἀκριβῆ τῆς ὅλης (καθολικῆς) φιλοσόφου ἱστοριογραφίας ἔκθεσιν, ἐπὶ δὲ τούτοις νὰ ἐπεξεργασθῶ αὐτοτελῶς προβλήματα ὑπὸ τῶν μεγάλων ἡμῶν φιλοσόφων ἐν ἀφθονία προτεθειμένα καὶ μέλλοντα εἰς τὸ διηνεκὲς νὰ ἐκτρέψωσιν, ἀπασχολῶσι καὶ ἀκονῶσι τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν.

Τὸ πρῶτῳ δ' ἐκεῖνο ἀναληφθὲν μεγαλεπήβολον, ὁμολογῶ, καὶ ἐργῶδες ἐγχείρημα δὲν ἀπέδωκε, δι' οὗς ἀλλαχοῦ ὑπεδήλωσα λόγους¹, ὅσους καὶ οἱ ἄλλοι προσεδόκων [καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἐπόθουν ἀφθόνους καὶ λιπαροὺς καρπούς. Προῆλθον μὲν ἤδη εἰς φῶς πλήν ἄλλων : Ἡ « Φιλοσοφία τῶν Πατέρων καὶ τοῦ μέσου αἰῶνος »². — « Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἐγέλου καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τὴν νεωτέραν καὶ σύγχρονον διανόησιν »³. — Ἀνάλεκτα φιλοσοφικὰ καὶ φιλολογικὰ⁴. — « Ἡ φιλοσοφία τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ ἡ θεμελίωσις τῆς νεωτέρας Φυσικῆς »⁵. — « Ἡ μετὰ Κάντιον ἰδεοκρατικὴ φιλοσοφία »⁶. Εἰς ταῦτα δύνανται νὰ προστεθῶσι πραγματεῖαι, εἰς πάσας τὰς περιόδους ἀναφερόμεναι, μάλιστα δὲ « Ἡ ἠθικὴ φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος ἐν σχέσει πρὸς τοὺς προδρόμους καὶ τὴν ἐπὶ τὰ μετέπειτα ἠθικὰ φιλοσοφήματα ἐπίδρασιν αὐτῆς »⁷.

Τέλος σημειωθῆτω ἐνταῦθα καὶ δαφιλῆς φιλολογικὴ ἐργασία, ἣτις κατὰ τὸ πλεῖστον μένει εἰσέτι ἀνέκδοτος.

Ὑπολείπεται δ' ὅμως μέγα καὶ σημαντικὸν μέρος, οὗ ἡ ἐπεξεργασία καὶ συντέλεσις ἀπαιτεῖ χρόνον καὶ πόνον πολὺν⁸. Ὅσον δὲ τοῦ ὑπολοίπου τούτου μέρους θὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ ἔκδοσις, Κύριος μόνον οἶδεν. Ἀλλ' ἔνθεν μὲν ἡ πολλαπλότης καὶ σύνθεσις τοῦ ἔργου (τὸ μὲν φιλολογικοῦ, τὸ δὲ φιλοσοφικοῦ), ἔνθεν δὲ τὸ βᾶρος τοῦ χρόνου καὶ μάλιστα τῆς ὁράσεως ἢ ἀσθένεια καὶ δὴ

1. Ἰδὲ τὸν Πρόλογον τῆς Φιλοσοφίας τῆς Ἀναγεννήσεως, (σελ. ζ' καὶ ἐξ.).

2. Τόμος Α', ἐν Ἀθήναις 1930 — Τόμος Β', 1934.

3. Δύο τόμοι, ἐν Ἀθήναις 1939.

4. Τόμος Α', 1939

5. Τόμος εἰς, σελ. κβ' + 705, Ἀθήνησι, 1955.

6. Τόμος εἰς, σελ. κς' + 915, ἐν Ἀθήναις 1958.

7. Σελ. 372, ἐν Ἀθήναις 1913.

8. Ἡρξάμην οὐχὶ ἀπὸ τῆς τῶν Ἑλλήνων φιλοσοφίας, ὡς ἦτο εὔλογον καὶ προσδόκιμον, ἐπίτηδες καὶ ἀπὸ σκοποῦ, ἐφιέμενος νὰ καταλίπω τελευταίαν, ὅπως εἰς ταύτην ὡς σπουδαιωτάτην καὶ μάλιστα σημαντικὴν καὶ ἡμῖν ἰδίᾳ τοῖς Ἑλλησι σεβασμιωτάτην κληρονομίαν, ἀφιερῶσω τὸν πλεῖστον, καθὰ ἐφανταζόμην, τοῦ βίου μου χρόνον καὶ συγκεντρῶσω αὐτῇ πάσας τὰς ἐνυπαρχούσας μοι δυνάμεις.

καὶ τοῦ ὀδυνηροῦ βίου τὰ ἄγαν στενὰ καὶ λίαν περιγεγραμμένα ὄρια μικρὰς μόνον συγχωροῦσιν ἐλπίδας. Πλὴν τὶ νὰ γίνῃ, ἀφοῦ τὸ μὲν ἔργον εἶναι μακρὸν ὁ δὲ βίος βραχὺς τε καὶ ἐπίκηρος καὶ μυρίων ἀκανθῶν καὶ τριβόλων μεστός; Ἄλλ' ἄς μὴ ἀποδυσπετῶμεν μηδ' ἀπελπίζωμεν ἐνθυμούμενοι ὅτι δὲν πρέπει νὰ κρίνονται οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὰ παρομαρτοῦντα τῇ φύσει ἐλλείμματα καὶ τῶν ἀφύκτων ἀδυναμιῶν τὸ πλῆθος, ἀλλὰ κατὰ τῆς ἀγαθῆς αὐτῶν προαιρέσεως τὸ μέγεθος· διότι κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ ποιητοῦ ('Οβιδίου): «*ut desint vires, tamen est laudanda voluntas*¹».

1. Εἰς τὸν τυχὸν ἀξιούντα παρ' ἐμοῦ ἔκθεσιν ὧν πρεσβεύω φιλοσοφικῶν ἀρχῶν, παρατηρῶ ὅτι, εἰ καὶ μὴ ὑπετύπωσα ἴδιον σύστημα, ὅμως αἱ φιλοσοφικαὶ μου θεωρίαι εἶναι εὐδιάγνωστοι, ἐγκατεσπαρμέναι ἐν τοῖς παντοίοις ἔργοις μου. Καθίστανται μὲν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον σαφεῖς ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τῶν μεγάλων φιλοσοφημάτων, καταδηλοῦνται δ' ἐναργῶς ἐν τῷ διεξοδικῷ μου κριτικῷ ἐλέγχῳ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἐγέλου.

Ὁμολογῶ ὅτι, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἀπέστην πως τῶν θεωριῶν μου ἐκείνων καὶ μετετέθην εἰς καινότροπὸν τινα σκοπιὰν καὶ κατόπτευσιν τῶν πραγμάτων· ἀπέκλινα εἰς σκεπτικὴν τινα διάθεσιν καὶ ἔλαβον (ἵνα ἐπὶ τὸ νεωτερικώτερον εἶπω) νέαν τινὰ θέσιν πρὸς τὰς ἐπιπολαζούσας πάλαι τε καὶ ἐπ' ἐσχάτων φιλοσοφικὰς ἀπόψεις. Ἐπέισθην δηλαδή· μετὰ κατεσπουδασμένην βάσανον καὶ ἐνδελεχῇ μελέτῃ τῶν οἰκείων προβλημάτων, ἴσως δ' ἐν μέρει καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ καμάτου καὶ τῆς πικρᾶς πείρας τῆς ζωῆς — ἐπέισθην, λέγω, ὅτι εἶναι αἰρετώτερον νὰ μεταβάλωμεν σκοποὺς καὶ ἐπιδιώξεις. Ἀντὶ τῶν ματαίων περιπλανήσεων εἰς τὸν σκοτεινὸν καὶ ἀδιεξίτητον λαβύρινθον τῶν ὄντολογικῶν προβλημάτων, ἐξ οὗ ἀδυνατεῖ νὰ ἐξαγάγῃ ἡμᾶς ἡ ἀσθενὴς διάνοια, θὰ ἔπρεπε νὰ στραφῶμεν μάλιστα καὶ κυρίως πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἅμα κατ' ἀνάγκην πρὸς τὸν ἄμεσον καὶ στενότερον κύκλον τοῦ περιέχοντος φυσικοῦ κόσμου καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

Φρονῶ λοιπὸν ὅτι, ἐάν, κατὰ τὸ σωκρατικὸν παράδειγμα, καταστήσωμεν ὑποκείμενον σπουδῆς τὸν ἄνθρωπον καὶ διερευνήσωμεν αὐτὸν ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν πορείαν τῆς ἱστορίας, θὰ ἀλλάξωμεν γνώμην περὶ πολλῶν καὶ οὐσιωδῶν ἐννοιῶν. Θὰ κατίδωμεν ἴσως, ἐν τῇ ἀδιαλείπτῳ καὶ ὀρμητικῇ ῥοῇ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, ὅποια τις εἶναι ἡ μοῖρα καὶ ὁπόση ἡ ἐξάρτησις καὶ ἀνελευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Θὰ συναισθανθῶμεν οἷαν καὶ ὄσῃν ἔχομεν ἐν τῷ φυσικῷ καὶ τῷ πνευματικῷ κόσμῳ ἀδυναμίαν καὶ ἀνεπάρκειαν, ἀτέλειαν καὶ ἐξάρτησιν. (Οἱ λέγοντες περὶ (ἀπολύτου) ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου δὲν γινώσκουσι τί λέγουσι). Τότε δὴ

Προπέμπων νῦν καὶ τὸ βιβλίον τοῦτο εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν εὐχομαι νὰ τύχη τῆς προσηκούσης προσοχῆς καὶ στοργῆς, ὥστε νὰ ἀποβῆ τὰ μάλιστα ἐπωφελές. Διότι ἀδαμαντίνως πέποιθα ὅτι διὰ τῆς σπουδῆς καὶ μετ' ἐπιστάσεως μελέτης τοιούτων βιβλίων

θὰ ἀνομολογήσωμεν τὴν ἀστάθειαν καὶ ἀβεβαιότητα τῆς Μεταφυσικῆς καὶ (χωρὶς νὰ ἀρνηθῶμεν ὅλως αὐτὴν) θὰ ἀναζητήσωμεν προσφόρους μεθόδους καὶ τρόπους (ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς καὶ καλλολογικῆς ἀγωγῆς), δι' ὧν θὰ ἀπαλλάξωμεν, κατὰ τὸ δυνατόν, τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἀδημονίας καὶ ἀγωνίας, τῆς ἀηδίας καὶ ἀποστροφῆς πρὸς τὴν ζωὴν.

"Ὅπως ποτ' ἂν ἔχη, ὑπὲρ τὴν σύντονον προσπάθειαν πρὸς ἀνίχνευσιν τοῦ περιβάλλοντος ἡμᾶς ἀχανοῦς χώρου (τοῦ διαστήματος) καὶ τὴν ἀμφίβολον εἰς ἐπιτυχίαν καὶ χρησιμότητα πτήσιν εἰς τοὺς διαφόρους πλανήτας τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος, ὑπὲρ τὰς δαπανηρὰς καὶ κινδυνώδεις μετεωροπορίας, ὑπὲρ πάσας τὰς τοιούτου εἶδους φυσικὰς ἀναζητήσεις, ὑπέγκειται ἀσυγκρίτως κρείττων καὶ ὑψηλότερα καὶ κατ' ἀκολουθίαν προτιμότερα ἢ ἐπιμεμελημένη προπαρασκευὴ καὶ σπουδὴ πρὸς ἐμβάθυνσιν καὶ διεϊσδυσιν εἰς τοὺς ἀπεράντους μυχοὺς καὶ τὰ μυστηριώδη βάθη τοῦ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ κόσμου, ὅθεν θὰ ἐκκρουσθῶσι φωτεινότεραι ἀλήθειαι καὶ λυσιτελέστεραι διδασκαλίας. Ἄλλως δὲ ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι φύσει εἶναι οὕτω πεπονημένος ὁ ἄνθρωπος, ὥστε νὰ κατορθοῖ διὰ τοῦ συναισθήματος καὶ τῆς βουλήσεως πλείονα ἢ διὰ τῆς διανοίας.

μὲ τὸν νοῦν θὰ ἀνέλθῃς ἴσως
εἰς τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ
μὲ τὴν βούλησιν θὰ φθάσῃς
εἰς τὸ κράτος τοῦ Θεοῦ.

'Ἐνταῦθα τέλος παρατηρητέον ὅτι καὶ τοῦ βιβλίου τούτου ἡ ἔκδοσις ὀφείλεται εἰς τὸν « Ὁργανισμὸν ἐκδόσεως διδακτικῶν βιβλίων », οὗ ἄνευ θὰ κατελείποντο, ὁμολογῶ, πολλὰ ἐπιστημονικὰ μου ἔργα ἀνέκδοτα. Διὸ καὶ ἐκφράζω δημοσίᾳ θερμὰς καὶ εὐγνώμονας χάριτας πρὸς τοὺς ἐκάστοτε Ὑπουργοὺς τῆς Παιδείας καὶ τοὺς διευθύνοντας τὸν Ὁργανισμὸν ὧν πάντων ἡ ἐπιστημονικὴ κατανόησις καὶ εὐγενὴς προθυμία ἐπέτρεψε τὸν πλουτισμὸν τῆς παρ' ἡμῖν φιλοσοφικῆς βιβλιοθήκης. Εὐχομαι δὲ καὶ ἐλπίζω ὅτι ἡ οὕτω διατρανουμένη πρὸς τὴν Ἐπιστήμην εὐστοργος καὶ πολύτιμος ἐπικουρία θὰ συνεχισθῆ καὶ θὰ καταστῆ εὐρύτερα καὶ γονιμωτέρα. Εἰς τοῦτο θὰ συντελέσωσιν ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἐν μέρει ἢ ὑπὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ πρόσκτησις ἰδίας τυπογραφικῆς ἐγκαταστάσεως, ὥστε νὰ ἀπαλλαγῶσιν Ὁργανισμὸς καὶ συγγραφεῖς τῆς ἀφορήτου δυστροπίας καὶ ἀνιαρᾶς δυσκινήσιος τῶν παντοίων τυπογραφείων.

οὐ μόνον εὐρύνεται καὶ φωτίζεται ἡ διάνοια, ἀλλὰ καὶ στομοῦται καὶ κρατύνεται ὁ χαρακτήρ, ὥστε πάντες, καὶ ἰδίως οἱ νέοι, μύσται καὶ ἱεροφάνται παντὸς ὑψηλοῦ καὶ μεγάλου ἀποδεικνυόμενοι, νὰ παραμένωσι μέχρι τῆς ὑστάτης πνοῆς ἄθικτοι ὑπὸ τοῦ καυστικοῦ λιβὸς τοῦ χαμαιζήλου ὑλισμοῦ καὶ πάσης ἄλλης ἀλλοκότου κακοδοξίας, εὐεπίφοροι εἰς τὰ μεγάλα καὶ εὐένδοτοι πάντοτε εἰς πάντα τῆς ψυχῆς τὰ γενναῖα δομήματα· θὰ ἔχωσιν αἰεὶ ἰδρυμένον ἐν τῇ καρδίᾳ εἰς τὴν Πατρίδα βωμόν· θὰ διατελῶσι περιέποντες μετὰ τιμῆς τὰς παραδόσεις προσηλωμένοι ἀνευδότως εἰς τὰ ἱερά καὶ ἅγια, καὶ ταῦτα θὰ ἔχωσιν, διὰ παντὸς τοῦ βίου, ὁδηγὸν (πολικὸν) ἀστέρα· θὰ ᾧσι θερμοουργοὶ καὶ εἰς ἄκρον παράφοροι ἐνθουσιασταὶ πρὸς τὰ εὐγενῆ ιδεώδη, ὧν τὴν θεραπείαν καὶ πραγμάτωσιν αὐστηρῶς ἀξιοῖ καὶ ἐντόνως ἐπιτάσσει τῆς μεγαλωνύμου ἡμῶν Φυλῆς ἢ μακρὰ καὶ τρισένδοξος ἱστορία. Τοῦτο δὴ οὐ μόνον εὐχόμεθα διακαῶς, ἀλλὰ καὶ ἐλπίζομεν ἰσχυρῶς.

Ἐν Ψυχικῷ λήγοντος τοῦ 8/βρίου 1964

ΚΩΝ. Ι. ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ